

הלבנה הוא מליץ יושר לבני ישראל

בסליחות של ערב יום כיפור תמצא שפזמון ירצה לומר שיש סליחה פ"ז, ויתכן לומר שהוא מספר לבני ישראל.

ואפרש שיחתי בהקדמה יקרה מש"כ בספה"ק זרע קודש על הגש"פ (ליל ז' מנחת ספה"ע) שמה שהלצנה קטרגה ואמרה ח"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, וקשה וכי יש לה להלצנה יפה"ר שחדצרה כן, אלא הלצנה עשתה צוה עזירה לשמה, כדי שיהיה לאדם החוטא תירוץ על חטאיו, לפי שנשמת כל אדם עוזרת במעבר הלצנה, וכיון שהלצנה חטאה מה יעשה הבן שלא יחטא.

וז"ש צשה"ש (ה' י"א) ראשו כחם פ"ז, פ"ז עולה כמיני לבנה והיה לה כחם צמה שקטרגה על השמש, ודין גרמא שגם האדם יחטא, ור"ת ר'אשו כ'תם פ"ז הוא כפ"ר, דלפי שהלצנה חטאה, גם האדם שנשמתו עוזרת במעבר הלצנה חוטא, ולכן הקצ"ה מכפר לנו עונותינו עכ"ד.

ואחר דברי הרה"ק מראפשיץ מוצן שמסיימין הסליחות בערב יום כיפור עם סליחה במספר פ"ז שעולה לבנה, להיות לנו למליץ יושר ביום הכיפורים, שאם הלצנה שאין לה יפה"ר חטאה, מאי צעית מעמנו שיש לנו יפה"ר צשעיה שמות ושעיה כוחות.

ע"י תורה שבע"פ אנו נקראים בנים במקום

בפזמון לערב יום כיפור יסד הפייטן - ר' יצחק בן אביגדור מחכמי נרפת - צמה אקדם ואכף פני לא יקח שוחד, וידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד, אצל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד ועל זאת אני צוטח באומרים ד' אחד, ומושכים כלם יחד מזה אחד ומזה, מחר יהיה האות הזה.

ופירוש הפשוט הוא, ומושכים כולם יחד שמאריכים צק"ש צתיבת אח"ד כמו"ש במסכת ברכות (דף י"ג:) ומאריכין באחד מזה אחד צק"ש שחרית ומזה אחד צק"ש ערבית.

וע"ד אגדה י"ל דתשובה מהני מטעם שיש לנו דין בנים במקום ואז שמחל על כבודו מחיל, ורביה"ק כ' צד"י צמדבר (דף מ"ו) שרק צכה תורה שבע"פ נקראים בנים במקום, כמו"ש במסכת גיטין (דף ס:) לא כרת הקצ"ה צרית עם ישראל אלא צשביל תורה שבע"פ.

ובספר אונות הגאון ר' יצחק אייזיק חצר (מערכת אחד) הביא צשם הגר"א, דשמע ישראל וצרוך שם רומזין לתורה שצכתב ותורה שבע"פ, דה' תיבות ראשונות של שמע ישראל ד' אלהינו ד' הם כנגד ה' חומשי תורה שצכתב, ו' תיבות של צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הם כנגד ו' סדרים של תורה שבעל פה, וחיבורם הוא על ידי תיבת אח"ד באמצע שעולה י"ג, שהם י"ג מדות שהתורה נדרשת צהן מתורה שצכתב לתורה שבעל פה עכ"ד, נמצא שתיבת אח"ד צק"ש מחבר תורה שצכתב עם תורה שבע"פ, ועי"ו נקראים בנים למקום.

וד"ה שיקד הפייטן צמה אקדם ואכף פני לא יקח שוחד, וידי אין מעש ועל זאת לבי יפחד, אצל עתה בזכרי מלכות שם המיוחד ועל זאת אני צוטח באומרים ד' אחד, ומושכים כלם יחד מזה אחד ומזה, שמושכים תיבת אח"ד מזה לתמשה תיבות של שמע ישראל ד' אלהינו ד' שרומזין לתמשה חומשי תורה, ושזו מושכין תיבת אח"ד לששה תיבות של צרוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, שהוא רמז לששה סדרי משנה של תורה שבע"פ, ועי"ו תורה שבע"פ נקראים בנים למקום ואז שמחל על כבודו כבודו מחיל, מחר יהיה האות הזה שיתכפרו עונותינו, דאז שמחל על כבודו כבודו מחיל.

יום כיפור הוא כנגד אנכי ד' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים

ותתן לנו ד"א צאהבה את יום הכיפורים הזה וכו' מקרא קודש זכר ליציאת מצרים, מה שיוהכ"פ הוא זכר ליציאת מצרים ביארו, שציום הכיפורים נפטרו עבדים לצתיים, וצשילוח עבדים כ' צפרשת צהר (כ"ה נ"ה) אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים.

וי"ל עוד דהגאון ר"י ענגל צספרו אונות יוסף (דרשה לש"ש תר"ע) הביא דברי התד"א זוטא (פכ"צ) דעשרת ימי תשובה הם כנגד עשרת הדצרות, ונחשצין כסדרן, אנכי ולא יהיה לך כנגד צ' ימים דר"ה וכן כולן, והגאון ר"י ענגל רוצה לסדר עשרת ימי תשובה כנגד עשרת הדצרות ממטה למעלה, ואז יוצא שערב יוהכ"פ הוא כנגד לא יהיה לך, ועצם יוהכ"פ הוא כנגד אנכי ד"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים.

ולדבריו מוצן שאנו אומרים שיוהכ"פ הוא זכר ליציאתי, לפי ציום הכיפורים הוא כנגד דיבור הראשון אנכי ד"א אשר הוצאתיך מארץ מצרים.

חודש תשרי הוא כנגד השבטים
ראובן יששכר יוסף אפרים

וכשתצרך ד' שמות אלו, והם ראובן יששכר יוסף אפרים יעלו לך למנין אלף ת"ק ע"ו, כמנין הקרא בתהלים (קמ"ט ג') יהללו שמו במחול צחוק וכנור יזמרו לו, וצצרך משה למוצאי יוהכ"פ (אות ד') ביאר יהללו שמו במחול ענין מחילת עוונות וגם מחולות, וי"ל שכוונת הקרא הוא יהללו שמו במחול על שזכינו למחילת עוונות ציוס הכיפורים, וזכן אנו מהללים שמו בשירה וצומרה בריקודין ומחולות עכ"ד.

ושפיר מדויק שד' שבטים ראובן יששכר יוסף אפרים שהם כנגד חודש תשרי, עולין לאלף ת"ק ע"ו כמנין הקרא יהללו שמו במחול על חודש תשרי שיש בה מחילת עוונות.

ביוהכ"פ בקה"ק יצא בת קול על נס חנוכה

מסכת יומא יש בה ח' פרקים, ופשוטן של דברים י"ל שהם כנגד שמונה בגדים ששימש בה הכ"ג ציוהכ"פ.

אמנם י"ל שטובא גנוז בגווה, דצמסכת סוטה (דף ל"ג.) איתא, יוחנן כהן גדול שמע בת קול יואא מצית קודש הקדשים נאחו עליא דאזלו לאגמח קרבא לאנטוכיא, וכתב רש"י שהלכו פרחי כהונה בני בית חשמונאי להלחם עם יוונים לפני יום הכפורים ונלחמו ציוס הכפורים, ושמע יוחנן בת קול כשהיה עובד עבודת יום הכפורים.

וריתכן שכנגדן יסד רציה"ק מסכת יומא בשמונה פרקים לרמוז על נס חנוכה שדלקו הנרות שמונה ימים בדרך נס.

שבת ויום כיפור הם ימים מיוחדים

יש לצאר למה המסכת שנכתבו שם עניני יוהכ"פ נקרא מסכת יומ"א, דבתהלים (מזמור קל"ט ט"ז) כ' ימים יוארו ולו אחד זהם, ויש כאן צחיצת ל"ו קרי וכתב, המסורה הוא ולא בא', ונקרא ולו צו', וכ' רש"י שהקרי ולו אחד זהם צו' קאי על יום ש"ק, שהקצ"ה צירר מכל ז' ימי השבוע יום ש"ק לחלקו, ד"א ולו אחד זהם קאי על יום הכיפורים יום אחד מוכן לסליחה.

וריתכן שלכן נקרא המסכתא יומ"א שהוא יו"ם א', שיוהכ"פ הוא יום אחד שצחר הקצ"ה לסליחה, ויוצן נמי מה שיוכ"פ נקרא שבת שבתון, דכמו על שבת כ' ולו אחד זהם, כן הוא יוכ"פ ולו אחד זהם.

yonafriedman@thejnet.com

המהר"ל צחידושי אגדות (מסכת ר"ה דף י:) כ' שחודש תשרי הוא כנגד שבט יוסף, וציערות דבש כ' שחודש תשרי הוא כנגד שבט ראובן, וצריסי לילה מצואר שחודש תשרי הוא כנגד שבט יששכר, וצני יששכר מחילת חודש תשרי כ' שחודש תשרי שהוא כנגד שבט אפרים.

ויש לצאר שאלו ד' שבטים יש להם שייכות דוקא לחודש תשרי חודש של תשובה, ונתחיל בשבט ראובן, דצמדורש רבה (וישצ פפ"ד י"ט) איתא, וישצ ראובן אל הצור, והיכן היה ר' אליעזר ור' יהושע רבי אליעזר אומר צשקו וצמענימו, כשנפנה הלך והניץ לאותו צור הה"ד וישצ ראובן אל הצור, אמר לו הקצ"ה מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה ואתה פתחת צתשובה תחלה, חייך שצן צנך עומד ופותח צתשובה תחלה ואיזה זה הושע שנאמר (הושע י"ד) שובה ישראל עד ה' אלהיך ע"כ, ולכן תשרי מתייחס לשבט ראובן.

ונבאר שייכות של שבט יששכר לחודש תשרי, דצרצה קדושים (פכ"ה א') אמרו מה יעשה [צעל תשובה] ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים, ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים, ושבט יששכר צו כח התורה ויש צו כח תשובה, ושפיר שייך יששכר לחודש תשרי.

ונבא לצאר יוסף לחודש תשרי, דמדורש רבה ויגש (פצ"ג י') איתא עה"פ (ויגש מ"ה צ') ויתן את קולו צצכי ולא יכלו אחיו לענות אותו, אצא כהן צרדלא אמר אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד צתוכחתו הה"ד ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נצהלו מפניו, לכשיצא הקצ"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא שנאמר (תהלים נ') אוכיתך ואערכה לעיניך על אחת כמה וכמה ע"כ, הרי לן ג"כ שייכות יוסף לחודש תשרי שיש צו יום הדין.

והרביעי צקודש חודש תשרי כנגד אפרים, דצדעת זקנים (מקץ מ"א נ"צ) כ' עה"פ ושם השני קרא אפרים, על שם אצות אצרהם ויחק שנאמר צהם אפר, אצרהם שנאמר (לך לך י"ח כ"ז) ואנכי עפר ואפר, ואפר יחק כאפר על גבי המוצת, דאפרים נשמע שחי אפרות ע"כ, א"כ אפרים מעורר זכות העקידה של אצרהם ויחק, שחוקעין צשופר להזכיר זכותם, ושפיר שייך גם אפרים לחודש תשרי.